

GRAĐANSKO NOVINARSTVO

Naslov: Građansko novinarstvo

Autorica: Maja Ivanović

Prelom/dizajn: Sonja Kušumović

Izdavač: Centar za mlade "KVART"

Za izdavača: Branko Ćulibrk

ZAMISLI.BA

Nekomercijalno umnožavanje, fotokopiranje ili bilo koji drugi oblik reprodukcije cijele publikacije ili njenih dijelova dopušteno i poželjno uz navođenje izvora

Predgovor

Priručnik koji je pred vama predstavlja doprinos informisanju i afirmaciji građanskog novinarstva kao praktičnog alata u procesu demokratizacije društva u kojem živimo.

Građansko novinarstvo nije nešto što je novijeg datuma ili je vezano samo za sferu javnog djelovanja putem interneta. Praksa je pokazala da građansko novinarstvo ima ogroman značaj tokom kriznih situacija, naročito kroz plasiranje objektivnih i pravovremenih vijesti u datom trenutku, što doprinosi razrješenju neizvjesnosti tokom kriznih situacija. Kroz istoriju, mnogo je primjera kojima su se alternativnim putem širile informacije (zidne novine, fanzini, bilteni, leci...), a u novije vrijeme, pojavom interneta i naročito društvenih mreža, plasiranje informacija je olakšano i pojednostavljeno. Svaka osoba sa mobilnim telefonom i kamerom te pristupom internetu može biti novinar/ka, te postati dio medijskog prostora, a jednostavnost primjene građanskog novinarstva sve više privlači simpatije mnogih pojedinaca i pojedinki.

Naš namjera je da vam kroz ovaj priručnik predstavimo koncept građanskog novinarstva, damo pregled prakse i značaja građanskog novinarstva u našem društvu, te vas afirmišemo da u čestim trenucima kada profesionalni mediji nisu spremni da objektivno i pravovremeno odgovore na informacijske zahtjeve publike, koristite koncept građanskog novinarstva da date drugi i drugačiji pristup informacijama kako bi povećali objektivnost i umanjili potencijalni rizik od jednodimenzionalnosti i plagiranja vijesti.

Iako ovakav pristup često podrazumijeva informaciju koja je sirova, amaterska, površna, a kako je napravljena

od strane amatera nekada je i senzacionalistička, u isto vrijeme informacija je autentična i pristrasna, što omogućava drugačiji pogled od onoga što nude profesionalni mediji.

Na kraju priručnika se nalazi prilog sa praktičnim smjernicama kako izraditi jednostavan sadržaj koji se može plasirati u javnost.

Nadamo se da ćemo ovim priručnikom uspjeti podstaći demokratske procese u našem društvu i motivisati građane i građanke na preuzimanje odgovornosti za trenutnu situaciju u našem društvu.

Branko Ćulibrk

Uvod: Građansko novinarstvo na internetu i u tradicionalnim vijestima

Građansko novinarstvo predstavlja plasiranje vijesti i sličnog sadržaja od strane građana i građanki koji nisu profesionalni novinari i novinarki. To podrazumijeva dublje analiziranje, izvještavanje, kritikovanje i sakupljanje informacija o događajima i promjenama oko nas. Internet je mjesto gdje ta vrsta aktivizma dolazi lakše do izražaja. Svako od nas može komentarisati bilo šta i učestvovati aktivno u poboljšanju stanja u društvu dotičući se stvari koje su nam zanimljive ili jako važne. Pošto živimo u demokratskom društvu, ovakva vrsta društvene angažovanosti predstavlja osnovu takvog uređenja. To znači da publika počinje koristiti određena oruđa za plasiranje vijesti i obavještenja gdje iste dijele međusobno putem interneta.

Tradicionalno novinarstvo jeste strukturno sređenije i organizovanije, ali s druge strane dosta ograničeno vladajućom strukturom. Oni na taj način plasiraju često iste vijesti, intervjuišući često iste ljude bez širine plasiranja informacija koje zanimaju publiku. Radio, televizija i novine ne pružaju veći prostor građanima i građankama za iskazivanje njihovog mišljenja. Nema prostora za polemiku i iskazivanje drugačijih stavova. Sve je filtrirano. Iako su mediji predstavljeni kao oblik slobode izražavanja, taj prostor je strogo omeđen. Dešava se da su takvi mediji često monotoni i baziraju se na uvijek istim sadržajima koji se smišljeno plasiraju gomili s određenim ciljem.

Šta je građansko novinarstvo?

1 Razlike između profesionalnog i građanskog novinarstva

Dok profesionalno novinarstvo ima jasno određenu strukturu po kojoj objavljuje i bira teme o kojima će izvještavati, građansko novinarstvo nema. Takođe ima mogućnost brzine plasiranja aktuelnih novosti, dok je u profesionalnom sistemu to sve podvrgnuto jasno određenom procesu. Sve mora biti provjereno i odobreno, za razliku od amaterskog izvještavanja. Profesionalci moraju paziti na standard i etiku više, a građani/ke novinari/ke mogu objavljivati i pod pseudonimom. Profesionalni novinari i novinarke su plaćeni za svoj rad, a kod amaterskih, to nije uvijek slučaj.

2 Karakteristike građanskog novinarstva

Građansko novinarstvo je definisano na razne načine, ali ono što sve te teorije ujedinjuje je to da je građansko novinarstvo jednostavno skupljanje informacija i izvještavanje istih od strane običnih građana i građanki koji nisu profesionalni novinari i novinarke. Aktivizam običnih građana i građanki, ili grupe istih, u skupljanju informacija, objavljivanju i analiziranju vijesti koji za cilj ima nezavisne, istinite i bitne činjenice koje doprinose demokratiji i osnovnim ljudskim pravima. Građansko novinarstvo je alternativa mainstream medijima i odgovor na profesionalno novinarstvo. Glas publike koji pomoću interneta jedni drugima plasiraju bitne i provjerene informacije, koji iz pasivne uloge čitalaca i slušalaca prelaze u aktivne izvještavaoce. Jasno je da to i jeste cilj građanskog novinarstva – omogućiti običnim građanima/kama da se aktiviraju

u društvu u kojem žive, rade i djeluju. Građansko novinarstvo nije nešto što se pojavilo u skorije vrijeme, ali uz pomoć interneta je doživjelo procvat iz prostog razloga što je svako dobio prostor i mogućnost da izrazi svoje mišljenje i da obrađuje sadržaje koje želi. Razvijanjem srednje klase dobijamo određene aktivnosti u samom društvu. Službeni mediji plasiraju određen sadržaj koji nerijetko budi nezadovoljstvo koje budi želju kod građana i građanki da se čuje i njihov glas. Uz pomoć moderne tehnologije i interneta, dobijamo mogućnost da pišemo, snimamo i izvještavamo o svemu i svačemu. Razvijanjem srednje klase, razvija se i intelektualna snaga. Dostupnost informacijama, takođe, razvija kritičko mišljenje koje je oruđe za nadziranje vladajućih medija, a i preispitivanje sadržaja koji oni objavljuju. Putem blogova,

2

forumu i sajtova imamo priliku izraziti kritiku i mišljenje. Ova vrsta medija može imati odličan izvor informacija, ali zbog amaterskog novinarstva, potrebno je određene informacije provjeriti. Obično su to lični stavovi potkrepljeni činjenicama i najbolje je rješenje saradnja amaterskih i profesionalnih novinara. Mnogi koji se izražavaju na ovaj način rade kao honorarni saradnici određenih medijskih prostora.

3

Građansko novinarstvo kroz istoriju

Razvijanjem srednje klase, razvija se i intelektualna snaga. Dostupnost informacijama, takođe, razvija kritičko mišljenje koje je oruđe za nadziranje vladajućih medija, a i preispitivanje sadržaja koji oni objavljuju. Putem blogova, forumu i sajtova imamo priliku izraziti kritiku i mišljenje. Ova vrsta medija može imati odličan izvor informacija, ali zbog amaterskog novinarstva, potrebno je određene informacije provjeriti. Obično su to lični stavovi potkrepljeni činjenicama i najbolje je rješenje saradnja amaterskih i profesionalnih novinara. Mnogi koji se izražavaju na ovaj način rade kao honorarni saradnici određenih medijskih prostora. Pojava građanskog žurnalizma se poklapa sa nastankom moderne građanske države. Građansko novinarstvo je donijelo prostor za polemiku i javno izražavanje različitih stavova. Ključni

elementi koji su omogućili razvoj ranog građanskog žurnalizma su kao prvo razvoj štampe, procvat salona i kafića koji su intelektualnom sloju društva omogućili prostor za druženje i raspravu, razvoj srednje klase i povećanje poreza i državne regulacije koja je prodirala u sfere privatnoga. Dok nije nastala era interneta, novinarstvo je bilo strogo kontrolisano od onih koji su imali novac u rukama. S pojavom foto-aparata, a kasnije i ostale moderne tehnologije, bilo ko je mogao da zabilježi bilo šta i piše o tome. Samim tim, vjerovalo se da vijesti nikad neće biti iste. Svako je mogao da ispriča svoju priču ili svoje mišljenje o bilo čemu. Iako se i danas mediji strogo kontrolišu od strane političkih vladajućih partija, imamo nevjerovatnu moć samim tim što imamo telefone u svojim rukama.

4

Kako postati građanski/a novinar/ka?

Građanski novinar i novinarka može postati bilo koji medijski aktivni pojedinci i pojedinke, bez obzira da li objavljuju pod pseudonimom, anonimno, koriste samo inicijale ili se potpisuju punim imenom. Građanskim novinarom i novinarkom se mogu smatrati svi oni koji objave fotografiju, audio ili video snimak preko medijskih servisa, napišu i objave tekst, oni koji nisu medijski profesionalci i profesionalke, ali prate priču po nalogu medijske kuće, a takođe i novinar-profesionalac koji odluči dublje istražiti neku priču nezvano za medijsku kuću za koju radi. Bilo koji sadržaj građanin/ka-novinar/ka objavi, mora da zadovoljava barem jedan od kriterijuma vijesti. Ako vijest ili izvještaj ne stigne do publike, onda je to samo pokušaj građanskog novinarstva. Da biste bili građanski/a novinar/ka, morate biti zainteresovani za nacionalnu

politiku, što znači aktivno pratiti ono što se dešava u vašoj lokalnoj zajednici i državi. Morate imati volju i želju da razvijate vaše sposobnosti izvještavanja i komunikacijske vještine. Takođe biste trebali izvještavati na osnovu provjerenih činjenica. Naravno, trebate imati pristup internetu i kompjuteru. Onda kada pišete izvještaj, vijesti ili priču o nekome ili nečemu, trebate biti svjesni legalnih poteškoća, a što se tiče informacija, potrebno je da su kompletne. Ako se radi o nekome, da imate puno ime i prezime, odnosno sve informacije vezane za kontakte koji će vam biti prijeko potrebni u ovom poslu. Dalje, od osobina, potrebno je da ste samouvjereni da preuzmete inicijativu. pošto će i oni za koje radite, a i publika kojoj pišete moći komentarisati i kritikovati vaš rad, morate biti debelokožac, što znači da morate biti spremni ina oštre kritike.

4

Onda kad se odlučite na to da postanete građanski novinar ili novinarka, počnite od šire slike i počnite na veliko. Izaberite najsočnije vijesti i počnite od toga. Što se tiče ograničenja u broju riječi, na internetu ih nema. Pišite o nečemu o čemu biste sami voljeli čitati i objavljujte na vrijeme.

Sljedeći korak je da istražite sve web portale iz vašeg područja kojima biste se mogli obratiti i da pokrenete vlastiti blog.

Svi koji imaju kompjuter i internet na prilično jeftin i jednostavan način mogu distribuisati publici svoj sadržaj. Jako je zanimljivo kako se svijet može „smanjiti“ kako određene informacije mogu relativno lako doći i do šire publike. Uključenost u zajednicu i ravnopravnost u učestvovanju u tekućim pitanjima i problemima može određene građane i građanke ohrabriti da putem određene moderne tehnologije plasiraju svoju stranu viđenja

stvari. Sam taj pokušaj plasiranja informacija od strane građana/ki novinara/ki je vrijedan. Novinari i novinarka ne izvještavaju uvijek na način na koji građani i građanke žele, a ni o temama koje su zaista bitne za društvo. U duhu slobode govora, jako je bitno da se čuje glas svakoga od nas.

5

Zašto je građansko novinarstvo bitno?

Građansko novinarstvo je bitno jer necenzurisan i neometan građanski medijski aktivizam nužno podrazumijeva i veći stepen demokratizacije društva te otvaranje većih mogućnosti. S druge strane, izvještavanje o svemu i svačemu je odlično kao dopuna aktuelnim informacijama. Građansko novinarstvo je bitno jer necenzurisan i neometan građanski medijski aktivizam nužno podrazumijeva i veći stepen demokratizacije društva te otvaranje većih mogućnosti. S druge strane, izvještavanje o svemu i svačemu je odlično kao dopuna aktuelnim informacijama novinara/ki profesionalaca/ki i omogućavanje sagledavanja šire slike i prilasku problemu sa više strana. Ranije je publika bila pasivni primalac medijskih poruka, ali tehnološki razvoj je promijenio stvari. Razvoj interneta je omogućio publici da izrazi javno svoje mišljenje. Internet

je promijenio pasivnu publiku u aktivne učesnike. Temeljne vrijednosti novinarstva su već odavno obezvrijeđene. Bitno je da se čuje istina i ako istina ima koliko i ljudi na planeti, onda se treba svima dopustiti da je iznesu. Stvari i događaji se moraju preispitivati iznova i iznova i stvarni problemi se moraju iznositi i rješavati ako jedno društveno uređenje misli da opstane. Ako određeni mediji blokiraju određene istine, danas postoji način da istina izbije na vidjelo. Mi kao građani i građanke Bosne i Hercegovine imamo obavezu da pratimo i ako treba izvještavamo o svemu što se dešava oko nas. Vrijeme je da prestanemo pasivno posmatrati, već da se aktivno uključimo i makar pisanom riječju pokušamo poboljšati opštu situaciju.

6

Primjeri građanskog novinarstva u Bosni i Hercegovini

Postoji međuzavisnost između medija, publike i velikog društvenog sistema. Zbog takvog odnosa, dešava se da raste uticaj medija na publiku. Međutim, usljed određenih društvenih promjena, publika preispituje svoje stavove i donose nove odluke. Preispituju sadržaj koji im se plasira. Pošto građani i građanke očekuju da sistem funkcioniše na određen način, oni gutaju sve informacije koje im govore da je onako kako oni žele da stvari funkcionišu. Pomoću interneta, postoji i drugi prikaz stvarnosti koji otvara neka nova pitanja i razmišljanja. Bez obzira na dostupnost informacija, veliki problem je predstava masovnih medija koju publika gladno upija ne promišljajući o alternativni. Oni malo gladniji znanja i činjenica, možemo reći i istine, će pronaći način da do istih i dođu, a to znači da će pronaći put do informacija koje donose nove činjenice. Upravo tu građansko

novinarstvo stupa na snagu i na taj način doprinosi društvu. Iako imamo demokratiju u Bosni i Hercegovini, sloboda medija je upitna. Vladajući sistem servira informacije koje želi publici držeći tako društvo u blago hipnotisanom stanju. Prije interneta, dostupnost informacijama je pravila ogroman jaz među slojevima društva. Danas je ta dostupnost olakšana, mada i dalje taj jaz nije potpuno nestao. Građansko novinarstvo nudi široj publici više informacija i na taj način „otvara oči“ onima koji su pod uticajem serviranih informacija vladajućih medija. Godine 2012., u Banjaluci se održavao protest za Picin park. Banjalučani nisu htjeli izgradnju stambeno-poslovnog kompleksa na zelenoj površini zvanoj „Picin park“. Postoje određene kontroverze o cijelom tom postupku, ali dajemo primjer uloge građana i građanki u

6

cijelom ovom događaju. Protesti su trajali 7 mjeseci u kontinuitetu i to su bili prvi spontani protesti koji su se održali u Banjaluci. Ovi protesti nisu rezultirali pobjedom, ali dokazali su koliko jaka može biti građanska solidarnost i, na kraju krajeva, neposlušnost. Protesti za JMBG su se desili kao odgovor građana/ki na vijest o tromjesečnoj bolesnoj bebi koja nije mogla otputovati na liječenje u inostranstvo jer nije imala JMBG i pasoš. Građani su se putem društvenih mreža organizovali i svojim automobilima blokirali sve ulaze u zgradu Predsjedništva u Sarajevu. Zakon o JMBG je usvojen sredinom jula 2013. Ovaj događaj je pokazao koliko su institucije nemarne, ali da postoji solidarnost i snaga građana/ki iz cijele BiH gdje su društvene mreže i izvještavanja običnih građana/ki uveliko doprinijeli izvođenju protesta.

Protesti u februaru 2014. godine će ostati zapamćeni kao socijalni

protesti, tj. protesti radnika i radnica iz Tuzle koji su tada izašli na ulicu jer nisu dobili plate 54 mjeseca. Iz Tuzle, protesti su se proširili i na druge gradove u FBiH i jedni su od najozbiljnijih protesta na ovim prostorima. Zapamćeni po nasilju zbog paljenja zgrada kantonalnih vlada i državnih institucija, ali i po policijskom nasilju. Iz ovih protesta, razvile su se mnoge neformalne grupe koje su pokušale uticati na promjene i ukazivati na odsustvo socijalne pravde u našem društvu.

Pisane i video forme građanskih novinara i novinarki su u prošlosti bile usko plasirane online čitaocima i čitateljicama. U novije vrijeme, određeni mediji, oni malo mudriji, su shvatili moć građanskog novinarstva, te saraduju sa čitaocima-novinarima. Protesti u BiH obično budu ignorisani od strane vodećih medijskih kuća, pa je jedini način za protok informacija i vijesti upravo ova

6

vrsta novinarstva. Najsvježiji primjer je "Pravda za Davida", FB grupa koja se bori za otkrivanje istine oko misterioznog ubistva 21-godišnjeg Davida Dragičevića iz Banjaluke. Njegovi roditelji i prijatelji/ce su putem interneta otvorili vrata širim masama o ovom događaju kojega su vodeći mediji pokušali izignorirati i prikazati potpuno drugačije. Putem interneta, mnoge informacije su došle do šire publike. Te informacije nikada ne bi izašle na vidjelo da nije bilo određenih ljudi koji su otvoreno pisali o činjenicama do kojih su došli. Da smo se, mi čitaoci i čitateljke, oslonili samo na TV kuće i novine, nikada ne bismo saznali određene informacije koje su jako bitne. Same te informacije su otvorile "Pandorinu kutiju" što se tiče rada državnih institucija i same vladajuće politike. Određeni blogeri i obični građani i građanke, a i sami

Davidovi roditelji, ne dopuštaju da istina ostane zakopana ispod profesionalnog zamagljivanja očitih činjenica. Sam ovaj, nažalost, nesretan slučaj je uzdrmao vladajuću strukturu i, ako ništa, bar pokazao onima koji nisu znali koliko je moćno i bitno kao građanin i građanka učestvovati u svim događajima u državi u kojoj živimo. Učestvovati bar svojim komentarima i promišljanjima, kritičkom poimanju stvari i iznošenju svega što znamo i o čemu ne smijemo da ćutimo.

Kolika je moć, u ovom slučaju Facebooka, dokazuje činjenica da iako domaći mediji ignorišu ili šturo izvještavaju o konstantnim okupljanjima građana i građanki u cilju da se otkrije istina oko ubistva ovog momka, iznošenje vijesti na internetu je privuklo medije iz drugih država, kao što je Hrvatska, Njemačka, Austrija, Italija, čak i SAD i mnoge druge. Skoro cijeli svijet je saznao šta

6

dešava u jednoj maloj državi na Balkanu samo uz pomoć građanskog novinarstva. Bez njega, ništa od ovog ne bi bilo. Valjda je bar malo jasno koliku moć mali čovjek ima samo ako iskoristi tastaturu ili telefon. Trebamo biti svjesni da je to moćno oružje protiv medijskog mraka i da istina uvijek treba da bude ispričana.

Ako se pitate na koji način da plasirate informacije koje želite, postoje mnogi portali, a i mnogi novinari i novinarke, kojima je u cilju da vam pomognu. Internet je mjesto gdje možete doći do svih informacija pa je na vama da samo kliknete. Portal Zamisli.ba je jedno od takvih mjesta.

7

Portal Zamisli.ba

Portal Zamisli.ba je prostor za aktivizam i građansko novinarstvo, ali i prostor u kojem ćemo razmjenjivati ideje, otvarati diskusije, tražiti i predlagati promjene. Svojim radom i zalaganjem želimo podstaći razvoj kritičkog mišljenja, medijske nezavisnosti i inicirati društvene promjene, te samim tim stvoriti bolje uslove za ostvarivanje društva slobodnih i jednakih. Portal Zamisli.ba je nekomercijalni i neprofitni medij, a naša urednička politika je nezavisna od donatora i postojećih političkih opcija. U našem radu ćemo se rukovoditi osnovnim novinarskim postulatima, insistirajući na slobodi govora, jednakim pravima za sve, pozivajući na promišljenje o društvu u kojem živimo, fokusirajući se na pitanja i probleme lokalnih zajednica. Kreirajući originalni sadržaj, mi ćemo:

- Pisati iskreno i truditi se da

ono što pišemo bude istina

- Identifikovati izvore naših priča, kada god je to moguće. Naši čitatelji/ice treba da imaju što je više informacija.
- Priznati greške i ispraviti ih na vrijeme
- Nikada krasti sadržaj iz drugih medija i publikacija
- Izbjegavati stereotipe na bilo kojoj osnovi
- Njegovati kritičku misao
- Ohrabriti konstruktivne diskusije
- Izbjeći sukob interesa, pravi ili pretpostavljeni
- Praviti razliku između aktivizma, informacija, analiza i komentara
- Minimalizirati štetu koja može nastati na osnovu naših izvještaja
- Biti obazriv kada se izvještava o djeci ili osjetljivim kategorijama
- Voditi računa o sigurnosti izvora, ali i ljudima o kojima

7

izvještavamo

- Zastupati politiku nulte toleranciju prema govoru mržnje, govor mržnje nije sloboda govora.

Mi vjerujemo u slobodu govora i pravo svakog pojedinca/ pojedinke da kaže ono što misli i pravo da sluša šta drugi/e kažu. Zahvaljujući novim medijima, niko ne može kontrolisati ono što drugi žele objavljivati. Svi/e mogu ispričati svoje priče, a mi želimo biti prostor koji će im to omogućiti.

Naše cilj je da pravimo mostove putem kojih će se povezivati ljudi i razmjenjivati informacije, a kako bi bolje jedni druge razumjeli. Vjerujemo u moć direktne konekcije.

Pisaćemo kao pojedinci/ke, ali ćemo se truditi promovisati zajedničke interese i ciljeve, te pozivamo ljudi različitih mišljenja i stavova da nam se pridruže.

Prilog 1 Vodič za građansko novinarstvo

“Pohađate čas o građanskom novinarstvu i želite da znate šta učiniti sljedeće. Sidite sa sporedne staze i uskočite u igru!”

KORAK 1: Izaberite svoje područje

KORAK 2: Znajite svoja prava

KORAK 3: Budite odgovoran/a novinar/ka

KORAK 4: Počnite pisati

KORAK 5: Objavite

KORAK 6: Budite dosljedni

KORAK 7: Budite društveni/e

Postajanje građanskim/om novinarom/kom

Znanje je moć. Građansko novinarstvo je pobrinuti se da ljudi znaju šta se dešava u njihovoj zajednici i na koji način mogu konstruktivno djelovati. U građanskom novinarstvu se radi o kreiranju ili pisanju vijesti i pomaganju u izvještavanju o problemima koji su bitni za zajednicu.

Posljednjih godina, osjeća se znatno smanjenje prihoda od oglašavanja u novinama. To uzrokuje velike gubitke u budžetu i otpuštanje osoblja.

Umjesto da se oslanja na kampanjsku literaturu ili vijesti od usta do usta, građansko novinarstvo ima moć da popuni praznine u informacijama odgovorno i nepristrano kao prevencija da se važne vijesti ne izostave.

Da bi građani i građanke bili potpuno uključeni i sposobni da konstruktivno učestvuju u radu vlade, moraju da budu informisani.

KORAK 1: Izaberite svoje područje

Pišite o onome što vas zanima i sa čime ste upoznati. To se odnosi na bilo šta i bilo koga. Pokrivajte sastanke opštinske uprave (Gradsko vijeće ili odbor) ili teme kao što su javno obrazovanje, umjetnost, lokalni restorani, sport, muzika i slično. Najvažnija stvar je da vam je do tog stalo. Umjesto da pišete o posebnim događajima ili vladi, možete intervjuisati članove zajednice, kao što su lideri lokalnih neprofitnih organizacija, vlasnici malih preduzeća ili stanovnici. Dijeljenje njihovih priča će pomoći zajedništvu i edukovati ljude o potrebama zajednice.

KORAK 2: Znajte svoja prava

Ukoliko se bavite pisanjem ili izvještavanjem o, na primjer, radu javnih institucija, bitno je da se informišete i upoznate sa svim zakonima i vašim pravima za dobijanje potrebnih informacija.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama nam daje pravo da pristupimo informacijama koje su pod kontrolom javnog organa, a svaki javni organ obavezuje da objavi takve informacije. To pravo pristupa podliježe samo formalnim radnjama i ograničenjima utvrđenim zakonom.

Prilikom traženja pristupa informacijama nismo dužni da navodimo razlog zbog kojeg su nam informacije potrebne. U slučaju da nam zahtjev bude odbijen, imamo pravo žalbe, te pokretanja upravnog spora, a možemo se obratiti i Ombudsmanu za ljudska prava, s obzirom na to da je oblast pristupa informacijama u okviru njegovog djelovanja.

Informacije su nam važne jer bez tačnih i pravovremenih informacija, ne možemo

učestvovati u donošenju niti uticati na odluke javnog organa. Prvo moramo razumjeti proces donošenja odluka i moći pratiti proces njihovog provođenja, odnosno imati sposobnost da pratimo rad javnih organa. Da bismo kao građani/ke (aktivisti) uopšte mogli učestvovati i uticati na donošenje odluka, mi moramo stalno biti informisani i obaviješteni, te pratiti rad javne vlasti i organa uprave. Sve ovo je bitno kako bismo mogli pravovremeno djelovati, odnosno djelovati prije nego što odluke (sa kojima se ne slažemo, koje nisu za dobrobit građana/ki i na koje hoćemo da utičemo) budu donijete. U slučaju kada su odluke već donijete, za promjenu može biti prekasno, a djelovanje u pravcu izmjena usvojenih odluka najčešće zahtijeva mnogo više vremena i drugih resursa. Iz navedenih razloga, moramo koristiti pravo na informacije.

KORAK 3:

Budite odgovoran/a novinar/ka

Budite tačni. Koristite bilješke, diktafon ili video kameru da uzmete zabilješke ili snimite intervju.

Budite temeljni. Intervjuišite sve zainteresovane strane u zajednici, koji su odgovorni u procesu donošenja odluka, da biste dobili cijelu priču. To uključuje gradonačelnika/cu, odbor, vlasnike/ce preduzeća, neprofitne organizacije i zabrinute građane/ke.

Budite fer. Važno je da ne pokažete da favorizujete jednu ili drugu stranu. U isto vrijeme, ako je neko protiv određenog prijedloga, pitajte ga kako bi on/ona riješio/la problem. To je jako važno da ako neko diskredituje prijedlog, onda i ponudi alternativno rješenje.

Budite nezavisni. Ostavite svoju pristrasnost ispred vrata. To će vam pomoći da osvojite širu publiku i da vas dožive kao vjerodostojan izvor vijesti.

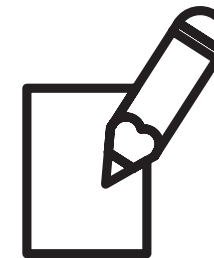
Budite objektivni. Ako želite da vas čitaju kao nekog ko nije pristrasan, kao izvoru kojem se

može vjerovati, onda se morate suzdržati od iznošenja svog mišljenja. Da biste to postigli, savjetujemo vam da koristite pristup u kojem ne okrivljujete nikoga. To znači da ćete se fokusirati na konstruktivno rješenje. Ako želite da zadobijete povjerenje čitalaca, morate ostati objektivni i to s poštovanjem.

ZAPAMTITE: Svaka priča mora da odgovori na ovih pet pitanja:

1. **KO?**
2. **ŠTA?**
3. **GDJE?**
4. **KAD?**
5. **ZAŠTO?**

Prije objavljivanja članka ili bloga, ponovo pročitajte da provjerite da li ste naveli odgovore na svih pet pitanja.

KORAK 4:

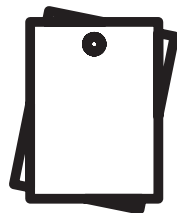
Počnite pisati

Vodite se najvažnijom informacijom. Vodite se velikim brojevima i velikom slikom. Izaberite najsočniji detalj vijesti i vodite se time.

Priča može da vam sadrži par rečenica ili 1000 riječi. Na internetu, nema limita, tako da vaše priče mogu da budu kratke ili dugačke po vašoj želji.

Pišite ono što biste i sami čitali odštampano. Nije neuobičajeno ovih dana da se štampa ono što se objavljuje na internetu, tako da imate na umu da šta god napišete, može da se objavi i na drugom mjestu.

Budite na vrijeme. Važno je izvještavati o vijestima za dan, dva, čak i kad nemate toliko informacija koliko želite, pogotovo kad su prijedlozi stigli od lokalne vlasti. Ako objavljujete na internetu, uvijek možete dodati informacije. Čak i uspostavljeni mediji kao što je Associated Press kontinuirano ažuriraju priču kako dobijaju više informacija.

KORAK 5: Objavite

Potražite online portal o vijestima u vašoj okolini. Dobar resurs za pronalaženje spiska hiperlokalnih onlajn vijesti u vašoj oblasti je Zamisli.ba. To je portal sa ekskluzivnim vijestima koji djeluje lokalno ili regionalno i ima građanski orijentisan sadržaj.

Pokrenite svoj blog. Web stranice kao Blogger (blogger.com) i WordPress (wordpress.com) dosta olakšavaju i besplatne su. Dopuštaju vam da imate totalnu kontrolu nad sadržajem i tajmingom.

Pokrenite web stranicu. Ako imate dosta različitog sadržaja za objaviti, kao postavljanje javnih snimaka ili želite da dosta ljudi doprinosi istom sajtu, pokretanje WordPress sajta može biti rješenje. WordPress može biti idealan za organizacije zajednice ili inicijative koje žele da rade za opšte dobro – to mogu biti opšte gradske vijesti, eko inicijativa ili čak poslovni priručnik koji promovise ekonomski razvoj.

KORAK 6: Budite dosljedni

Najteži dio u bavljenju građanskim novinarstvom je ostati u tome. Najvažnije je, dok se bavite nečim, da ste strastveni u vezi toga i da posjedujete određena znanja o tome. Zapamtite da ne morate da istražujete i pišete svaki dan da biste pomogli da vaša zajednica bude informisana. Koliko god vremena imate da posvetite izvještavanju, vaši čitaoci će to cijeniti.

Upišite podsjetnike u vaš kalendar. Zavisno od područja vašeg zanimanja i vremena, možete pisati mjesečno, sedmično ili dnevno. Šta god da izaberete, stavite podsjetnike na vaš kalendar da ne biste zaboravili pisati.

Postavite sebi rokove. Profesionalni novinari/ke imaju rokove, zašto ne biste i vi? Imati rok je posebno važno ako ste zainteresovani za pisanje o gradskom vijeću i skupštinama na kojima se glasa gdje je vrijeme od velike važnosti.

KORAK 7: Budite društveni

Facebook

Možete promovisati svoj rad na Facebook-u tako što ćete postavljati linkove vaših članaka ili možete kreirati grupu da biste organizovali onlajn forum gdje biste raspravljali o problemima.

Twitter

Još jedan odličan način da podijelite svoj rad sa velikom publikom. Možete koristiti hashtag koristeći simbole brojeva da biste započeli konverzaciju sa drugim Twitter korisnicima.

YouTube

Možete pokrenuti video blog ili vlog da biste dijelili vijesti putem video snimaka.

Instagram

Sve je veća ekspanzija širenja vijesti putem instagrama, gdje objavljivanjem fotografija, animacija, kratkih videa, ili privremenih objava poznatih kao "instagram story" možete u vrlo kratkom vremenu plasirati medijski sadržaj na sličan način kao i putem facebook-a ili Twitter-a.

Prilog 2 Kako na pravi način snimiti fotografiju?

Nagrađivani fotoreporter i medijski trener Frank Folwell dijeli tajne kako snimiti savršenu fotografiju.

Građanski novinari i novinarke su naučili njegove savjete tokom bootcamp-a u Egiptu u organizaciji ICFJ Anywhererecalled "Korištenje digitalnih alata u javnom novinarstvu".

Ovo su neki od savjeta Folwella.

1. Memorija i snaga

Pazite da na fotoaparatu ili telefonu imate dovoljno memorije i baterije kako biste pokrili događaj. Dodatne baterije, tzv. "power bank" i eventualno dodatna memorija su neophodni.

2. Dodite blizu, ispunite okvir

Postavite subjekat na prvo mjesto. Pogledajte pozadinu - pobrinite se da poboljša sliku, a ne odvlači pažnju.

3. Šta uključiti ili izuzeti

"Šta trebam uključiti u sliku? Šta je važno za ispričati priču? Razmislite šta da isključite. Šta je zbunjujuće? Telefonski stubovi, znakovi, automobili. Ukomponujte tako da ih držite izvan slike. Postoje izuzeci. Možda biste željeli prikazati određenu lokaciju pomoću fotografija automobilske registracije ili znakova na cesti. U tom slučaju, ti objekti mogu biti važni.

4. Objektiv i zumiranje

Saznajte šta zoom može učiniti. Za portrete, koristite srednji zoom. Kada želite prikazati okolinu, koristite široki ugao sa subjektom u prednjem planu. Objektiv može pomoći u ispunjavanju okvira i izolovanju objekata.

5. Odgađanje fotografisanja

Kad pritisnete dugme, kod većine digitalnih fotoaparata, odgađa se fotografisanje dok se fotoaparat usredsređuje i ako upotrebljavate blic, čeka da se napuni. Kontrolišite tako da okidač pritisnete napola da zaključate fokus. Zatim pritisnite dugme do kraja kako biste snimili fotografiju.

6. Fokus

Pritisnite dugme napola i fokusirajte na željeni objekat. Kompozicijumožete promijeniti nakon završetka fokusiranja.

7. Prirodno svjetlo

Kad je moguće, izbjegavajte blic. U većini slučajeva, blic izgleda neprirodno. Indirektna svjetlost koja proazi kroz prozor može vam poslužiti prilikom pravljenja fotografija u unutrašnjem prostoru u toku dana.

8. Odlično osvjetljenje pomaže u izradi sjajnih slika

Pokušajte izbjeći otografisanja na otvorenom u podne. Rano ujutro ili kasno poslijepodne svjetlo je toplije i pružamnogo ljepše modele. Pokušajte fotografisati tako da sunčeva svjetlost pruža maksimalnu teksturu i detalje. To se događa kada je sunce lijevo ili desno od fotoaparata. U većini

slučajeva, izbjegavajte fotografisanje suncem iza sebe ili direktno ispred vas.

9. Potražite različite uglove - krećite se

Nastojte očistiti pozadinu ili uključiti visoku zgradu. Potražite okolo uzvišenje. Za sveukupne scene, visoki ugao može pružiti izvrsnu perspektivu.

10. Samo fotografišite

Napravite mnogo fotografija, eksperimentišite i naučite kako da uređujete fotografije.

11. Vježbajte

Upoznajte svoju opremu kako biste mogli raditi s povjerenjem. Problemi s kamerom uzrokuje propuštanje trenutka i utisak da niste profesionalni.

Literatura

MEDIA CENTAR:

<http://www.media.ba/bs/serijal/edukativni-serijal-gradansko-novinarstvo?fbclid=IwAR3RP1STn0Gvht-Gf2RUiQhnJ94EPIIjYk6xwY0wRxGQjg-2xSIIT6RETWZE>

MEDIUM:

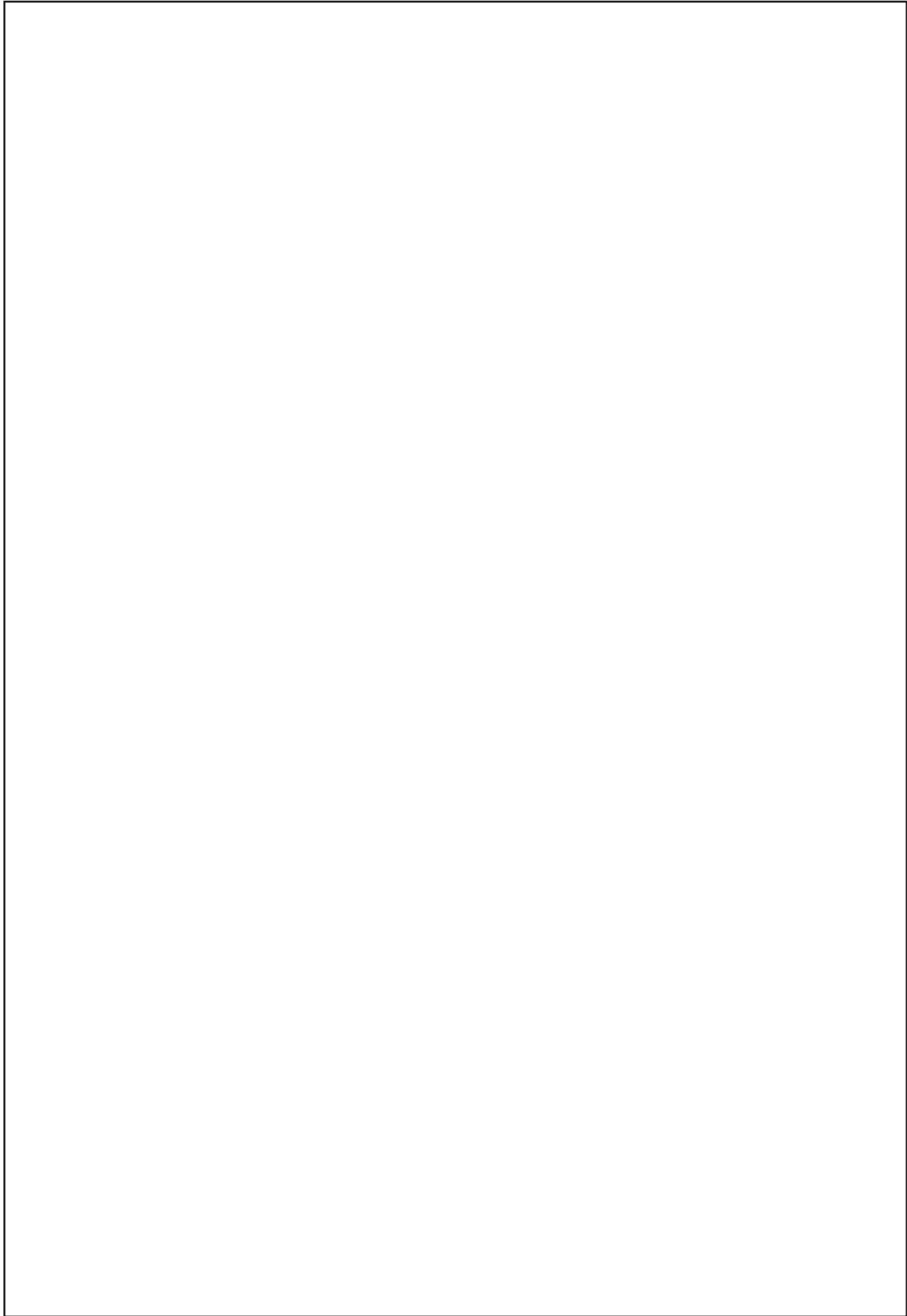
<https://medium.com/journalism-trends-technologies/citizen-journalism-today-9de6089c3419?fbclid=IwAR3Ggm0VdSYqXpjajaPhFi7eT54nPXeUKgYxbMh7gvF-NqpKwikE-GHWvo64>

FLAWS:

<http://iletisim.ieu.edu.tr/flows/?p=1266&fbclid=IwAR2KUX0RlejBkWMvoEN4Ub924T9FBfnBJu-nuIcDTf0XhhdK9D4SeqhpITKQ>

MAPPING DIGITAL MEDIA: REFERENCE SERIES NO. 4:

<https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/mapping-digital-media-citizen-journalism-and-internet-20110712.pdf?fbclid=IwAR1v3Kg6PSjxG7JfVdcxzXcsgKjuNDIZuLhiAvBwWbnG-5pk0B9aqUm3o4RE>

ZAMISLI.BA

2018 godina